

O'QUVCHI NUTQINI O'STIRISH NIMA UCHUN MUHIM?

Mamatqulova Muhabbat Kamoldinovna

Farg'ona viloyati Bag'dod tumani

ММТБга qarashli 48-umumiy o'rta ta'lim

maktabi boshlang'ich sinf o'qituvchisi

ПОЧЕМУ ВАЖНО РАЗВИВАТЬ РЕЧЬ СТУДЕНТОВ?

Маматкулова Мухаббат Камолдиновна

Багдадский район Ферганской области

48-е общее среднее образование при ММТБ

учитель начальной школы

WHY IS IT IMPORTANT TO DEVELOP STUDENT SPEECH?

Mamatkulova Muhabbat Kamoldinovna

Bagdad District, Fergana Region

48th general secondary education under MMTB

elementary school teacher

Annotatsiya:

Ushbu maqolaning asosiy maqsadi talabalar va o'quvchilar nutqini o'sishi jamiyatda qay darajada o'rin tutganligi va savodxonlik insonlar hususan o'quvchilar uchun qay darajada muhim ekanligi haqida aytib o'tilgan. Shu bilan birga nutq aslida nima ekanligi haqida ham batafsil aytib o'tilgan

Kalit so'zlar : *Nutq, o'quvchilar, muloqat, aniq fikrlar, omma oldida gapirish.*

Абстрактный:

Основная цель данной статьи – рассказать о том, в какой степени развитие речи школьников и студентов происходит в обществе, и насколько важна грамотность для людей, особенно студентов.

Ключевые слова: *речь, студенты, диалог, ясные мысли, публичное выступление.*

Abstract: *The main purpose of this article is to talk about the extent to which the development of students' and students' speech takes place in society, and how important literacy is for people, especially students. 'told*

Key words: *speech, students, dialogue, clear thoughts, public speaking.*

KIRISH

O'quvchi nutqini o'stirish muhimdir, chunki bu o'quvchining o'z fikr va tushunchalarini aniq va to'g'ri ifodalashning muhim bir qismini tashkil etadi. O'quvchi nutqini o'stirish orqali tushunchalarini belgilaydi va savollarini yoki murojaatlarni amalga oshiradi. Shuningdek,

nutqini o'stirish yordamida o'quvchi o'z fikr va hislarini ko'rsatib, o'zining ma'lumot va ko'nikmalarini boshqalar bilan baham ko'rish imkoniyatiga ega bo'ladi. Maqola shaklida berilgan nutq o'quvchi ning rivojlanishiga va fikr bildirish imkoniyatlariga o'tishiga yordam beradi.

Muloqot o'sishning kalitidir - qisqa vaqt ichida ko'p sonli odamlarga ta'sir o'tkaza oladigan yagona vosita. Tug'ilgandanoq shaxs o'zini ifoda etish uchun muloqotdan foydalanadi. Samarali muloqot bo'lmasa, bola onasidan suv yoki ovqat talab qila olmaydi; talaba o'qituvchisidan yordam so'raolmaydi; va xuddi shu talaba ish uchun dunyoga ketganda, u samarali muloqotsiz professional hayotda harakat qilish qiyin kechadi. Muloqotning kichik qismlaridan biri ommaviy nutqdir. Omma oldida nutq so'zlash - bu insonga hayotning turli bosqichlarida maktab o'quvchisidan boshlab ishlaydigan mutaxassisgacha tengdoshlari, boshliqlari va qo'l ostidagilar bilan muloqot qilishda yordam beradigan muloqot ustunidir. Omma oldida nutq so'zlash - o'z fikrini ifodalashda, kimdandir bilishni xohlayotganini so'rashda yoki kimgadir bilganini aytishda og'zaki yoki og'zaki muloqotdan foydalanish san'ati. Bu shuningdek, ishontirishning samarali san'atidir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARXI

Jozef Konardning so'zlariga ko'ra, "Kimki ishontirmoqchi bo'lsa, to'g'ri dalillarga emas, balki to'g'ri so'zga ishonishi kerak. Ovoz kuchi har doim sezgi kuchidan ustun bo'lgan."

Notiqlik maktabda boshlangan san'atdir. Talaba uni bahs-munozaralar va notiqlik shaklida tanishtiradi, lekin ko'pchilik sahna qo'rquvi yoki nutq tashvishi tufayli va talabalik davrida undan qochish oson bo'lganligi sababli undan qo'rqishadi. Biroq, undan qochish professional hayotda juda qiyin bo'lib, u kundalik ish bo'lib qoladi.

Nutqni ta'riflaylik

Bu bizni muhokama mavzuimizga olib keladi: ommaviy nutqning ma'nosi nima?

Oddiy qilib aytganda, ommaviy nutq - bu odam tomonidan katta auditoriyaga ta'lim berish yoki ta'sir qilish yoki ko'ngil ochish uchun jonli taqdimot yoki nutqdir. Uni maktab o'quvchisi bahs shaklida, kompaniyaning guruh rahbari yoki ovoz so'ragan siyosatchi berishi mumkin.

Omma oldida nutq so'zlash har doim ham nutq so'zlash degani emas, balki u yig'ilishni boshqarish, yig'ilishda taklif bildirish yoki hikoya qilish kabi boshqa faoliyat bilan ham bog'liq. Tinglovchilar oldida yolg'iz ma'ruzachi bo'lgan vaziyat ommaviy nutq deb hisoblanadi.

TALABALAR UCHUN OMMAVIY NUTQ NIMA UCHUN MUHIM?

Har bir inson, hayotida kamida bir marta, bir guruh odamlar oldida gapirish imkoniyatiga ega bo'ladi. O'quvchilarga bu muhim ko'nikmani maktabda boshlang'ich bosqichda o'rgatish ularning ravon gapirishiga yordam beradi. Amaliyot natijasida o'quvchilar shaxsiyatning rivojlanishi sifatida umumiy ishonchni oshiradilar. Talabalar sinfdoshlari oldida gapirishni so'rashganda asabiylashadi, ammo mashg'ulot bilan bu asabiylilik susayadi va ular jarayondan zavqlana boshlaydilar.

Talabalar uchun notiqlik muhimligining 6ta sababi.

Nima uchun ommaviy nutq talabalar uchun muhim?

1. Muloqot ko'nikmalarini yaxshilaydi

Samarali ommaviy nutq og'zaki va og'zaki bo'lmagan muloqotni o'z ichiga oladi.

Talabalar ulg'aygan sari, ko'plab o'qituvchilar o'zlarining kitob hisobotlari, loyiha taqdimotlari yoki og'zaki taqdimotlar asosida bahs-munozaralarni baholaydilar.

Oxir-oqibat, notiqlik mahoratiga ega bo'lgan talabalar guruhda ajralib turadi va yuqori baholarga ega bo'ladi.

2. Liderlik qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi

Life Science Leaderning so'zlariga ko'ra, omma oldida nutq so'zlash muhim etakchilik qobiliyatidir.

Hatto talaba bo'lganingizda ham, etakchilik qobiliyati maktabda yoki martabada muvaffaqiyat qozonishni xohlaysizmi, deb hisoblash uchun muhim mahoratdir.

Rahbar sifatida sizda odamlar oldida chiqish imkoniyati ko'p bo'ladi.

Ajablanarlisi shundaki, insoniyat tarixi buyuk rahbarlar bilan to'lib-toshgan, ular ham buyuk notiqlar bo'lgan.

Shunday qilib, agar sizning talabangiz yaxshi rahbar bo'lsa, ularga sizning ishingiz va hayotning boshqa sohalari kabi ijtimoiy vaziyatlarda ko'proq imkoniyatlar taqdim etiladi.

3. O'ziga bo'lgan ishonch va hurmatni oshiradi

Shimoliy Karolina Kooperativ Kengashi tomonidan notiqlik dasturida ishtirok etgan 9 yoshdan 18 yoshgacha bo'lgan odamlar o'rtasida olib borilgan tadqiqot shuni ko'rsatdiki, ommaviy nutq o'ziga ishonchni oshiradi.

Omnia oldida nutq so'zlashni o'rganish orqali o'quvchilar o'zlariga bo'lgan ishonchni rivojlantirishlari mumkin.

Ushbu qiyin, ammo hayotni o'zgartiradigan mahoratni o'zlashtirish ularga hozirgi va kelajakdagi qiyinchiliklarga dosh berish uchun zarur bo'lgan ishonchni qozonishga yordam beradi.

Shunday qilib, bolangizning o'ziga bo'lgan ishonchi o'sishini kuting, chunki u muntazam ravishda omnia oldida qanday qilib samarali gapirishni o'rganadi.

Vaqt o'tishi bilan u o'z so'zlari ustidan qoqilish ehtimoli kamroq bo'ladi.

U sinfda ishonch bilan qo'lini ko'taradi, aytadigan gapi bo'lganda gapiradi va kerak bo'lganda sog'lom bahs-munozaraga kirishadi.

4. Qo'rquv va xavotirni engishga yordam beradi.

Bilasizmi, omnia oldida nutq so'zlash qo'rquvi Amerikada birinchi raqamli qo'rquv bo'lib, odamlar undan o'limdan ko'ra ko'proq qo'rqishadi?

Ha, ba'zi odamlar omnia oldida gapirishdan ko'ra, o'z hayotini yo'qotishni afzal ko'radi!

Boshqa bir tadqiqot shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning 75 foizi ommaviy nutq so'zlashdan qo'rqishlarini tan olishgan.

Ularning 95 foizi to'g'ri maslahat, ko'rsatma va murabbiylik berilsa, bu qo'rquvni engish mumkinligiga rozi bo'ldi.

Mening fikrim shuki, agar bola birinchi raqamli qo'rquvni (omnia oldida nutq) yengsa, u boshqa "kichikroq qo'rquvlar" ni muvaffaqiyatli yengishi kerak.

Odamlar ko'pincha guruh oldida gapirishdan qo'rqishadi, lekin ular omnia oldida nutq so'zlashda mashq qilish va qulay bo'lish orqali bu qo'rquvni engishlari mumkin.

5. O'quvchilarga aloqalarni shakllantirishga yordam beradi

Omnia oldida nutq so'zlash to'g'ri odamlar bilan aloqa o'rnatish va munosabatlarni o'rnatishning eng yaxshi usuli hisoblanadi, ayniqsa yosh kattalar.

Muammo shundaki, ularning ba'zilari boshqalar bilan bog'lanish uchun kurashmoqda.

Bu ularning rivojlanishiga yordam beradigan odam bilan munosabatlarni o'rnatishga to'sqinlik qiladi.

Natijada, har bir maktab o'quvchilarga bunday narsalarning ahamiyati va ular o'zlarining ikkilanishlarini qanday engishlari va boshqalar bilan samarali muloqot qilishlari haqida o'rgatishlari kerak.

6. Talabalar yaxshi gapirsa, sinf faoliyati yaxshilanadi.

Talabalarga topshiriq berilganda, o'qituvchilar ularni so'zlab berishadi, lekin ular qanday qilib yaxshi gapirishni o'rgatmaydilar.

TADQIQOT METADOLOGIYASI

Omnia oldida nutq so'zlash o'quvchiga o'ziga bo'lgan ishonchni mustahkamlashga yordam beradi. Shuni ta'kidlash kerakki, omnia oldida nutq so'zlash ishonchini qozonganlar qarorlarga ta'sir qilish va tinglovchilarda taassurot qoldirish qobiliyatiga ega. Har qanday katta voqea oldidan siz yoki farzandingiz notiqlik mahoratini mashq qilish orqali erisha olasiz va o'zingizga bo'lgan ishonchni mustahkamlay olasiz. Guruh oldida nutq so'zlash ishonchni qozonishga yordam beradi. Omnia oldida nutq so'zlash bilan birga keladigan tashvish va to'siqlarni engish juda ilhomlantiradi. Bundan tashqari, bir guruh shaxslar bilan muloqot qilish, bolaning dunyo bilan baham ko'rish uchun qimmatli bilim va nuqtai nazarga ega ekanligini qat'iy eslatib turishi mumkin.

Agar bola nutq so'zlasa yoki o'zining muloqot qobiliyatlari bilan jamoaga rahbarlik qilsa, bu ularga muvaffaqiyat hissini beradi. Bolaning kichik guruhlari bilan gaplashishidan katta olomonga o'tishi bilan uning o'ziga bo'lgan ishonchi yaxshilanadi.

Ishonch o'quvchilarga o'z instinktlariga ishonish va ishonishga yordam beradi, shundan so'ng ularning to'g'ri yoki noto'g'ri ekanligini tasdiqlashga bo'lgan ehtiyoj kamayadi. Masalan, o'quvchi bahs-munozara musobaqasida qatnashsa, talaba nafaqat ravon gapirishni o'rganadi, balki tinglovchilarni ishontirish va o'z fikrini isbotlash uchun savollarga javob berishni ham o'rganadi. Bunday mashq o'quvchini olomon atrofida qulayroq bo'lishiga va o'z fikrini yanada oqilona bayon qilishga imkon beradi.

Omnia oldida nutq so'zlash etakchilik qobiliyatini oshirishga yordam beradi

Omnia oldida nutq so'zlash orqali etakchilik qobiliyatini rivojlantiradi. Rahbarning qadr-qimmatini ishonchli nutq bilan oshadi. Yaxshi ma'ruzachi yaxshi rahbar bo'ladi va bu ikki mahorat bir-biri bilan bog'liq. Talabani yoshligidan samarali gapirishni boshlash ularga tinglovchilar bilan aloqa o'rnatishga yordam beradi, shu bilan birga ularni rag'batlantiradi. Odamlarga sizning qarashlaringiz va mehnatsevarligingizni tushunish qobiliyati - bu yaxshi rahbarning fazilatlarini. Yaxshi nutq tinglovchilarda ishonch va kuch tuyg'usini uyg'otadi.

Yaxshi rahbarlar nutqidan nafaqat o'z fikrlarini tinglovchilarga etkazish uchun, balki tinglovchilarni ular aytayotgan narsaga ishontirish uchun ham foydalanadilar. Bunday rahbarlar o'z so'zlari bilan olomonni jalb qiladigan darajaga erishishga e'tibor berishadi.

Ishonch bilan gapirishning hayotiy mahorati bolaga nafaqat maktabda, balki u duch keladigan har qanday vaziyatda ham kuch beradi. Omnia oldida nutq so'zlash nafaqat

talabani o'ziga bo'lgan ishonchini oshiribgina qolmay, balki yaxshi yetakchi va muloqotchi bo'lishga yordam beradi.

Shuningdek, bu ularga sinfda, ishda yoki boshqa professional sharoitlarda muvaffaqiyatli taqdimot qilish imkoniyatini beradi.

Talabalar tinglovchilar oldida so'zlayotganda o'zlarini ishonchli his qilishlari uchun mashq qilishlari va tashvishlarini engishlari kerak.

O'rta maktab va kollejdagi amaliyot uchun turli imkoniyatlar mavjudligi sababli, notiqlik o'quvchilarning rivojlanishi uchun muhim mahorat bo'lib qolmoqda.

XULOSA

Umumiy xulosaga keladigan bo'lsak insonlar hususan talabalarni nutqi rivojlanishi bu judayam muhim ahamiyatga ega. Chunki notiqlik inson omma oldida so'zlayotgan vaqtda insonni o'ziga bo'lgan ishonchini yanada ortishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Saloydinov, S. Q. (2021). Paxta tozalash zavodlarida energiya sarfini kamaytirishning texnik-iqtisodiy mexanizmini yaratish. "Academic research in educational sciences", 2(9), 886-889. <https://doi.org/10.24412/2181-1385-2021-9-886-889>

2. Saloydinov, S. Q. (2021). Creation of feasibility studies to reduce energy costs in ginneries. "Экономика и социум", 9(88), 147-149.

3. Салойдинов, С. К. (2021). Образовательные кредиты в Узбекистане. "Экономика и социум", 12(91), 470-472.

4. Салойдинов, С. К. (2021). Спрос на рынке дифференцированных продуктов. "Экономика и социум", 12(91), 473-476.

5. Салойдинов, С. К. (2022). С паровой турбиной 471 МВт на Талимарджанской ТЭЦ расчет электрических режимов при максимальной зимней нагрузке. "Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)", Special issue, 116-121.

6. Салойдинов, С. К. (2022). ИННОВАЦИОННОЕ РЕШЕНИЕ ДЛЯ ПОЛУЧЕНИЯ БИОГАЗА. "Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)", 2(3), 280-285. <https://doi.org/10.24412/2181-2454-2022-3-280285>

7. Dadaboyev, Q. Q. (2021). REFRIGERATOR IN MODERN HEATING POWER STATIONSTECHNICAL WATER WASTE THROUGH RECONSTRUCTION OF THE TOWERREDUCTION. "International journal of philosophical studies and social sciences", 1(3), 96-101.

8. Dadaboyev, Q. Q. (2022). ISSIQLIK ELEKTR STANSIYALARIDA TEXNIK SUV ISROFINI BARATARAF ETISH. "Academic research in educational sciences", 3(1), 434-440. <https://doi.org/10.24412/2181-2454-2022-1-41-47>